

ЕВРОПСКА
КОМИСИЈА

Стразбур, 6. 2. 2018. године
COM(2018) 65 коначна верзија

**САОПШТЕЊЕ КОМИСИЈЕ УПУЋЕНО ЕВРОПСКОМ ПАРЛАМЕНТУ,
САВЕТУ, ЕВРОПСКОМ ЕКОНОМСКОМ И СОЦИЈАЛНОМ КОМИТЕТУ И
КОМИТЕТУ РЕГИОНА**

**Веродостојна перспектива проширења за Западни Балкан и појачано ангажовање
ЕУ на Западном Балкану**

ВЕРОДОСТОЈНА ПЕРСПЕКТИВА ПРОШИРЕЊА ЗА ЗАПАДНИ БАЛКАНИ ПОЈАЧАНО АНГАЖОВАЊЕ ЕУ НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ

У свом говору о стању Уније у 2017. години, председник Европске комисије Жан-Клод Јункер је поново потврдио европску будућност земаља Западног Балкана:

„Ако желимо већу стабилност у нашем суседству, онда морамо да одржимо веродостојну перспективу проширења за западни Балкан. Јасно је да неће бити даљег проширења током мандата ове Комисије и овог Парламента. Ниједан кандидат није спреман. Али након тога, Европска унија ће имати више од 27 чланица. Кандидати за приступање морају у преговорима дати највећи приоритет владавини права, правосуђу и основним правима.“

Шефови држава и влада ЕУ су доследно подржали европски пут региона, а најскорије и у закључцима председника Европског савета из марта 2017. године:

„Европски савет [...] потврдио је своју недвосмислену подршку европској перспективи Западног Балкана. Поздрављајући напредак који су постигле земље у региону, Европски савет наглашава да ЕУ остаје посвећена и ангажована на свим нивоима како би им пружила подршку у спровођењу реформи и пројеката усмерених ка ЕУ.“

Западни Балкан је **део Европе**, географски окружен државама чланицама ЕУ. Народи ЕУ и региона имају заједничко наслеђе и историју, као и будућност дефинисану заједничким могућностима и изазовима. ЕУ је већ дуго снажно ангажована у региону. Још од самита Европског савета у Солуну 2003. године, она подржава будућност региона као саставног дела ЕУ.

Од тада, европска перспектива региона помаже овим земљама да постигну свеобухватне политичке и економске реформе уз побољшање демократских процеса. Визна либерализација и знатно побољшана регионална сарадња подстичу отворенија друштва. У 2016. години, укупна трговинска размена региона са ЕУ била је више од 43 милијарде евра, што је повећање од 80% од 2008. године, уз значајан потенцијал за даљи раст. Привредна друштва из ЕУ су такође највећи инвеститори на Западном Балкану, са преко 10 милијарди евра страних директних инвестиција у региону само у протеклих пет година. Повезаност и међузависност региона и Европске уније била је очигледна у току мигрантске кризе. Земље региона све више делују као партнери на глобалној сцени.

Ова чврста перспектива чланства у ЕУ за Западни Балкан, заснована на заслугама, у **политичком је, безбедном и економском интересу** саме Уније. То је геостратешка инвестиција у стабилну, снажну и уједињену Европу засновану на **заједничким вредностима**. То је моћно средство за унапређење демократије, владавине права и поштовања основних права. Веродостојна перспектива приступања је **кључни покретач трансформације** у региону и на тај начин побољшава нашу колективну интеграцију, безбедност, просперитет и социјално благостање. Она је од суштинског значаја за подстицање помирења и стабилности.

Осим тога, политика проширења ЕУ мора бити део веће стратегије јачања Уније до 2025. године, коју је навео председник Јункер у свом говору о стању Уније из

септембра 2017. године. То је **улагање у безбедност ЕУ, привредни раст и утицај**, као и у њену способност да заштити своје грађане.

Међутим, **наша унија мора бити јача и чвршћа пре него што постане већа**. Сходно томе, а у складу са својом Мапом пута за уједињенију, снажнију и демократичнију Унију¹, Комисија ће током ове године представити низ иницијатива усмерених ка побољшању демократског, институционалног и политичког оквира за Унију у 2025. години, на основу постојећих уговора. Конкретно, ове иницијативе ће укључити предлоге за побољшање ефикасности одлучивања у ЕУ унапређењем гласања квалификованом већином у областима као што су спољна политика или унутрашње тржиште.

До тог датума, ЕУ би могла да има више од 27 чланица. Преговори о приступању су увелико у току са Црном Гором и Србијом. Оне би могле бити потенцијално спремне за чланство у перспективи до 2025. године, уз јаку политичку вољу, спровођење стварних и одрживих реформи, као и коначна решења спорова са суседима. Ова перспектива је изузетно амбициозна. Њено испуњење ће у потпуности зависити од објективних заслуга и резултата сваке земље.

Све земље Западног Балкана морају хитно да удвоструче своје напоре, да решавају кључне реформе и да заврше политичку, привредну и друштвену трансформацију уз подршку свих заинтересованих страна са политичке сцене и из цивилног друштва. Придруживање ЕУ је далеко више од техничког процеса. То је генерацијски избор, заснован на основним вредностима, које свака држава мора активније да прихвати, почев од своје спољне и регионалне политике све до тога шта се предаје деци у школама.

Земље Западног Балкана сада имају **историјску прилику** да чврсто и недвосмислено вежу своју будућност за Европску унију. Оне ће морати да поступају одлучно. Приступање је процес који јесте и биће заснован на заслугама и који у потпуности зависи од објективног напретка сваке земље. Земље могу међусобно да се сустижу или престижу у зависности од оствареног напретка.

Комисија је спремна да припреми препоруке за отварање преговора о приступању са Албанијом и Бившом Југословенском Републиком Македонијом, на основу испуњених услова. Уз трајне напоре и ангажовање, Босна и Херцеговина би могла постати кандидат за приступање. Косово* има могућност одрживог напретка кроз спровођење Споразума о стабилизацији и придруживању, као и напретка на европском путу чим објективне околности то дозволе.

Свакодневни живот на Западном Балкану би требало постепено приближити стандарду живота у Европској унији. На крају крајева, грађани желе да живе у земљама које су просперитетне и равноправне, где је владавина права јака и корупција искорењена. Ова стратегија утврђује како уз повећану подршку ЕУ, укључујући и кроз учешће у одређеним политикама и програмима Уније, земље Западног Балкана могу већ сада имати користи од веће стабилности и просперитета који ће, заузврат, олакшати напредак на њиховом европском путу.

¹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/roadmap-factsheet-tallinn_en.pdf

* Ова ознака не доводи у питање ставове о статусу и у складу је са Резолуцијом СБУН 1244/1999 и Мишљењем Међународног суда правде о проглашењу независности Косова.

I ВЕРОДОСТОЈНА ПЕРСПЕКТИВА ЗАХТЕВА ВЕРОДОСТОЈНЕ НАПОРЕ И РЕФОРМЕ НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ²

Земље Западног Балкана **моћи ће да се придруже Европској унији** када се испуне критеријуми из члана 49. Уговора о Европској унији, укључујући и критеријуме из Копенхагена. Иако **ниједна земља данас не испуњава ове критеријуме**, регион је знатно напредовао од краја деведесетих. Све у свему, значајан напредак је остварен како у реформама, тако и у превазилажењу разарајућег наслеђа рата и сукоба. Међутим, како би земље **испуниле све услове за чланство и ојачале своје демократије, неопходне су свеобухватне и убедљиве реформе у кључним областима**, а нарочито у области владавине права, конкурентности, регионалне сарадње и помирења.

Прво, **владавина права** се мора знатно ојачати. Данас ове земље показују јасне елементе „заробљених држава“, укључујући везе са организованим криминалом и корупцијом на свим нивоима власти и управе, као и велику испреплетаност јавних и приватних интереса. Све ово потхрањује осећај некажњивости и неједнакости. Постоји и велики политички утицај на медије и контрола медија. Видљиво оснажено и независно судство и одговорне владе и управе од суштинског су значаја за спровођење трајних друштвених промена које су потребне.

Друго, велики делови **привреда у региону** су неконкурентни, уз превелики и неоправдани политички утицај и недовољно развијен приватни сектор. Тренутно се ни за једну земљу Западног Балкана не може рећи да има функционалну тржишну привреду или капацитет за суочавање са притиском конкуренције и тржишним снагама у Унији. Упркос целокупном напретку у реформама, велики број структурних питања остаје нерешен, што заузврат утиче на тржиште рада, а нарочито на могућност запошљавања за младе.

Треће, и даље постоје важни **билатерални спорови** између земаља у региону које је потребно решити. ЕУ неће прихватити увоз оваквих спорова и нестабилности које они могу проузроковати. Дефинитивна и обавезујућа решења морају се пронаћи и спровести пре него што држава приступи ЕУ.

На крају, али не и најмање важно, **придруживање ЕУ је избор**. За њега је потребан политички и друштвени консензус и подршка која потиче из срца и умова људи. Лидери не смеју бити неодлучни у погледу тога где припада Западни Балкан и о правцу његовог кретања. Ово је неопходно како би се обезбедила и одржала подршка властитих грађана, као и грађана ЕУ, те се стога мора одразити на саопштења и обраћање лидера грађанима.

Европски пут сваке земље Западног Балкана подржавају разне иницијативе, попут Берлинског процеса³, затим секторске платформе, као што су енергетске и транспортне заједнице, као и активности регионалних актера, попут Регионалног савета за сарадњу.

² Комисија ће усвојити редовно саопштење о политици проширења ЕУ заједно са свеобухватним извештајима о земљама у априлу 2018. године.

³ Последњи самит процеса одржан је у Трсту у јулу 2017. године.

Сада је на властима земаља, уз подршку њихових друштава, да преузму одговорност и испуне добро познате услове за приступање. Да би амбициозни оптимални сценарио постао реалност, **неопходно је деловати одмах**. На крају, грађани региона ће оцењивати сопствене владе према томе да ли су биле вољне и способне да испуне своје европске амбиције.

1. **Владавина права, основна права, управљање**

Спровођење реформи у области **владавине права, основних права и доброг управљања** остаје најважније питање за Западни Балкан. То је такође кључно мерило на основу којег ће ЕУ процењивати изгледе ових земаља. Овај регион мора снажније и веродостојније прихватити ове основне вредности ЕУ. Њихово непоштовање такође спречава инвестиције и трговину. Јачање владавине права није само институционално питање. Оно захтева друштвену трансформацију.

Независност, квалитет и ефикасност судског система морају се обезбедити. Суштински је значајно обезбедити независност правосуђа и појединачних судија као и одговорност извршне и законодавне власти. Ово је предуслов за било које демократско друштво засновано на владавини права и његов привредни развој.

Државе морају искоренити **корупцију** без компромиса. Снажне и независне институције су пресудне за спречавање и сузбијање корупције и спровођење делотворнијих истрага и кривичних гоњења, који доводе до **правоснажних судских пресуда** које се примењују и предвиђају **одвраћајуће санкције**. Специјалне тужилачке структуре за борбу против корупције и организованог криминала и правосудне органе би требало значајно ојачати. Ово би требало да подразумева доделу посебних јединица полиције тужилаштвима. Потребно је успоставити и спровести мере као што су одузимање незаконито стечене имовине, губитак права на јавну функцију, строжа правила за државне службенике, доступне информације и жалбени механизми за грађане.

Земље морају исто тако успоставити јак оквир за спречавање корупције. Потребна је већа транспарентност у управљању јавним средствима, нарочито у свим фазама **јавних набавки**, области која је нарочито склона корупцији. На Западном Балкану је до сада било неколико примера спровођења поверљивих поступака за набавку робе а одређени велики уговори додељени су без јавне понуде. Постоје наводи о фаворизовању локалних подизвођача са политичким везама, као и о недозвољеним плаћањима. Државе би требало значајно да повећају транспарентност, конкурентност и правичност поступака јавних набавки, да ограниче употребу поверљивих поступака и да уведу заштитне мере којима се искључује политички утицај на понуђаче. Потребно је потпуно увести транспарентну и јавно доступну **е-набавку**. Ово би требало да омогући грађанима да јасно виде како се њихов порез троши, од позива за подношење понуда до коначног извршења уговора. Кључне су и одговорност руководства и култура интерне контроле у јавним институцијама.

Упориште **организованог криминала** на Западном Балкану и даље је јако, и у погледу трговине људима, трговине наркотицима и оружјем, као и у погледу ризика од инфилтрације криминала у политичке и економске системе. Власти морају бити делотворније у **разбијању криминалних мрежа и њихових економских основа**, уз

систематично коришћење финансијских истрага и примену **прецизније усмерених средстава**, као што су замрзавање имовине проистекле из кривичног дела из предострожности, конфискација од трећих лица, пребацивање терета доказивања за поседовање одређених типова имовине, конфискација пре доношења пресуде у случајевима неоснованог богаћења, захтеви у погледу обелодањивања информација о власништву над привредним субјектима и побољшана правосудна сарадња. Потребно је што хитније постићи **конкретне и одрживе резултате у борби против корупције, прања новца и организованог криминала**.

Основна права су у великој мери загарантована законодавством земаља Западног Балкана, али је потребно више учинити како би се осигурало да се у пракси потпуно примењују. Нарочито је потребно усредсредити се на заштиту слободе изражавања и независност медија као стуба демократије. Одлучни напори су неопходни за заштиту мањина и борбу против дискриминације, нарочито Рома - чије социјално укључивање треба снажније промовисати - и ЛГБТИ заједнице. Такође је неопходно обезбедити једнакост жена и мушкараца, а потребно је решити и питање насиља у породици.

Побољшање функционисања **демократских институција** је од суштинског значаја. То подразумева обезбеђивање конструктивног дијалога на нивоу целокупног политичког спектра, нарочито унутар **парламената**. Влада треба да обезбеди опозицији могућност да у потпуности извршава своју улогу. С друге стране, опозиција треба конструктивно да се ангажује у демократском процесу. Избори би требало да буду слободни и поштени, а препоруке мисија за посматрање избора правилно спроведене. Правила за јавно и приватно **финансирање политичких странака** такође захтевају суштинску реформу.

Реформа јавне управе је кључна за јачање управљања на свим нивоима. То подразумева побољшање квалитета и одговорности управе, већи професионализам, деполитизацију и транспарентност, између осталог, и приликом запошљавања и отпуштања, као и транспарентније управљање јавним финансијама и боље услуге за грађане. Потребно је наћи и одговарајућу равнотежу између централне, регионалне и локалне власти.

Владе би требало да обезбеде заинтересованим странама активно учешће у процесу реформи и креирању политика, на пример, успостављањем **инклузивног структурираног дијалога о приоритетима реформи** уз учешће оснаженог цивилног друштва. Због тога је кључно окружење које организацијама цивилног друштва омогућава рад.

Све ове реформе остају у сржи пута региона ка ЕУ. Само се остваривањем видљивих и одрживих резултата може постићи неопходна и веродостојна динамика.

2. Јачање привреде

Регион Западног Балкана има значајан **економски потенцијал**. Стопа раста је већа од оне у ЕУ, а ово тржиште постаје све интересантније за робу и услуге из ЕУ, чинећи га постепено делом европских ланаца вредности. Ниво економске интеграције са Унијом већ је веома висок, услед Споразума о стабилизацији и придруживању.

Међутим, потребни су **додатни напори** како би се повећала конкурентност привреда

Западног Балкана, решила висока стопа незапослености, нарочито међу младима, повећао просперитет и створиле пословне прилике не само за локалне актере. Снажније привреде засноване на вештинама такође ће помоћи у ублажавању постојећег одлива мозгова, претварајући га у процес кружења мозгова. Даље модернизовање регионалних привреда ће заузврат привући друге приватне инвестиције из ЕУ и повећати потражњу за робом и услугама из ЕУ на Западном Балкану. Потребне структурне реформе треба подржати одговарајућим економским и фискалним политикама.

Привреде у региону се суочавају са многим **структурним слабостима**, са неефикасним и ригидним тржиштима, слабом продуктивношћу, ограниченим приступом финансијама, нејасним имовинским правима и сложеним регулаторним окружењем, што доводи до ниске конкурентности и високе незапослености. Све у свему, нивои инвестиција и стопе раста су недовољни да би се значајно смањило јаз у односу на ЕУ. Привредни развој додатно отежава дубоко укореењена сива економија. Мешање државе и неоправдано политичко уплитање у економију су и даље на високом нивоу, док су политике у области конкуренције и друге споредне политике још исувише слабе. Структурне реформе предочене у Програмима привредних реформи морају се ригорозније спроводити. Приоритет се мора дати мерама за решавање социјалних изазова и структурне незапослености. Процес приватизације мора се унапредити уз потпуну транспарентност. Реформа предузећа у државном власништву мора бити приоритет, а мора се решити и питање корупције. Потенцијал раста и конкурентност су и даље отежани слабостима у области владавине права, као и лошим функционисањем институција.

Успешна економска интеграција у региону и са ЕУ је могућа само ако се побољша **повезаност**. Превелики број обавеза из регионалних споразума још увек није испуњен. Државе морају у потпуности да поступају у складу са Уговором о енергетској заједници и Уговором о транспортној заједници, као и са прописима ЕУ релевантним за Заједничко европско ваздухопловно подручје, на основу којих су се обавезале да усвоје правне тековине из области енергетике и транспорта, као и са њима повезане стандарде (нпр. у области животне средине и конкуренције), знатно пре приступања.

Регион би такође требало да обезбеди оперативност постојећих споразума и обавеза, на пример, у контексту Споразума о слободној трговини у централној Европи, који би требало реформисати како би више одговарао потребама региона. Обећава и усвајање Вишегодишњег акционог плана за развој регионалног економског подручја, договореног између лидера Западног Балкана у јулу 2017. године: његова примена ће додатно ојачати трговину, инвестиције и мобилност у региону и између региона и ЕУ. То ће помоћи интеграцији тржишта у европске и глобалне ланце вредности и подстаћи дигитализацију привреда у региону. Такође ће помоћи да се убрзају развој предузећа и вештина, истраживање и иновације, као и паметни раст.

3. Примена правила и стандарда ЕУ

Основна питања као што су владавина права, основна права, јачање демократских институција, реформа јавне управе, економски развој и конкурентност остају кључни приоритети у процесу проширења. Она су основа за сваку државу чланицу која тежи да обезбеди постојање неопходних административних и правосудних капацитета за правилну примену правила и стандарда ЕУ, не само у оквиру закона, већ и у пракси.

Остаје још много тога да се уради у погледу усклађивања са правним тековинама ЕУ, успостављања или изградње одговарајућих институција, као и обезбеђивања капацитета за спровођење, било у смислу правила о јединственом тржишту, социјалне политике, правних тековина ЕУ у области енергетике и транспорта или права ЕУ у области животне средине.

Спровођење обавеза које произлазе из Споразума о стабилизацији и придруживању и других секторских споразума потпомоћи ће припрему за испуњавање услова за чланство у ЕУ. Потребно је у потпуности искористити значајну техничку помоћ која је доступна, нарочито подршку за институционалну изградњу кроз Инструмент за техничку помоћ и размену информација.

4. Помирење, добросуседски односи и регионална сарадња – предуслови за приступање

Регионална сарадња и добросуседски односи су од суштинског значаја за напредак земаља ка Европској унији. Поред постојећих регионалних иницијатива, као што је Регионални савет за сарадњу, нови подстрек су дали формати за политичку сарадњу све до највишег нивоа у региону, као и недавни самити. Ово би требало додатно искористити како би се даље доприносило политичкој стабилизацији и стварању економских прилика.

Уз побољшану регионалну сарадњу, даљи напори у правцу помирења су кључни како би се успоставио трајан мир и обезбедила стабилност у региону. Потребно је још времена да се залече ране из деведесетих година прошлог века. Међутим, након 25 година време је да се са новом енергијом приступи решавању отворених питања. Све земље се морају недвосмислено обавезати, како речима, тако и делима, да ће **превазићи наслеђе прошлости** кроз помирење и решавање отворених питања знатно пре њиховог приступања ЕУ.

Регионална сарадња, добросуседски односи и помирење не могу се наметнути споља. Лидери региона морају да **преузму пуну одговорност** и да примером воде. Морају избегавати и осуђивати све изјаве или деловања који би подстицали међуетничке тензије и морају се активно супротстављати националистичким наративима. У ЕУ нема места за запаљиву реторику, а још мање за величање ратних злочинаца, са било које стране. Процес **транзиционе правде** није завршен. Осетљива отворена питања, као што су решавање предмета у вези са ратним злочинима, укључујући кроз пуну сарадњу са Механизмом за међународне кривичне судове и Специјализованим већима Косова, судбина несталих лица, избеглице и интерно расељена лица, као и откривање и уклањање преосталих нагазних мина у региону, морају се хитно решавати.

Улога **образовања** мора добити већи приоритет, нарочито у погледу подстицања веће толеранције, промовисања европских вредности и јачања кохезије друштва. Западни Балкан би требало да инвестира више у своје млађе генерације, наше будуће грађане ЕУ и да им пружи перспективу за будућност, а не прошлост. Такође је неопходно унапредити сарадњу у области **културе** са регионом и у самом региону.

Политика проширења ЕУ мора наставити да извози стабилност. Према томе, ЕУ не може и неће увозити **билатералне спорове**. Одговорне стране их морају хитно разрешити. Постизање овог циља биће олакшано атмосфером добросуседских односа,

али ће истовремено представљати и лакмус тест за то колико су ови односи заиста стабилни. У случајевима када гранични спорови нису решени билатерално, стране би требало да њихово решавање безусловно препусте **обавезујућој и коначној међународној арбитражи**, чије пресуде би требало обе стране у потпуности да примене и испоштују пре приступања и које би требало узети у обзир приликом припреме уговора о приступању. Комисија ће посветити посебну пажњу процесу решавања оваквих спорова и пружити подршку по потреби. Све земље се морају уздржавати од злоупотребе отворених питања у процесу придруживања ЕУ. Предводници на путу ка ЕУ принципијелно имају стратешки интерес да подржавају, а не да осујете, тежње својих суседа. Земље региона зависе једне од других и брже ће напредовати ако помажу једна другој на том путу.

Без делотворне и свеобухватне **нормализације односа Београда и Приштине** кроз дијалог у којем посредује ЕУ не може бити трајне стабилности у региону. Свеобухватни и правно обавезујући споразум о нормализацији је хитан и пресудан за напредовање Србије и Косове на европском путу.

5. Следећи кораци на путу земаља Западног Балкана ка ЕУ

У наредним годинама, све земље западног Балкана ће имати прилику да крену напред на путу ка ЕУ на основу својих сопствених заслуга и брзином којом их постижу. Црна Гора и Србија су тренутни предводници у процесу, а следећи подељак илуструје преостале циљеве на њиховом путу. Албанија и Бивша Југословенска Република Македонија остварују значајан напредак на свом путу ка ЕУ и Комисија је спремна да припреми препоруке за отварање преговора о приступању, на основу испуњених услова. Комисија ће почети са израдом Мишљења о захтеву за чланство Босне и Херцеговине након пријема свеобухватних, комплетних одговора на свој Упитник. Уз трајне напоре и ангажовање, Босна и Херцеговина би могла постати кандидат за приступање. Косово има прилику да постигне одржив напредак спровођењем Споразума о стабилизацији и придруживању и да убрза свој пут ка ЕУ када објективне околности то дозволе. Косово ће такође имати значајне користи од дефинитивног споразума о нормализацији са Србијом.

5.1. Индикативна илустрација корака које Црна Гора и Србија морају да предузму да би се процес приступања завршио у перспективи до 2025. године

У овом одељку наводе се кључни кораци и услови у преговорима о приступању које је потребно предузети у погледу могуће перспективе до 2025. године. Ова илустрација је тек индикативна и заснована на оптималном сценарију. Не подразумева аутоматизам; процес јесте и остаће објективан и заснован на заслугама. Служи да покаже колико би брзо трансформативне реформе наведене у претходном тексту морале бити усвојене и спроведене да би се овај сценарио реализовао. Свака земља ће бити оцењена независно, према сопственој заслуги у складу са напретком који је постигнут у испуњавању утврђених услова.

➤ Испуњавање прелазних мерила:

Усредсређивање још веће пажње на испуњавање **прелазних мерила у области владавине права** је од виталног значаја. Комисија је ове захтеве и услове већ јасно

дефинисала у свом редовном извештавању. Лидери земаља се сада морају суочити са постојећим изазовима снажно и са јаснијом посвећеношћу. У случају Србије, морају се испунити прелазна мерила у вези са нормализацијом односа са Косовом (Поглавље 35) и мора се хитно закључити свеобухватан и правно обавезујући споразум о нормализацији.

➤ **Дефиниција заједничких ставова ЕУ у кључним областима политике:**

Комисија ће припремити Саопштење са проценама утицаја будућег приступања на кључне политике, као што су у области пољопривреде, кохезионе политике и буџета. То ће омогућити државама чланицама да дефинишу заједничке ставове ЕУ у погледу преговора о релевантним поглављима, уз пуно разумевање могућег ефекта, као и да дефинишу евентуалне прелазне мере. Примена начела слободног кретања радника за нове државе чланице је важно питање и за грађане ЕУ и за грађане Западног Балкана. Природа прелазних мера у овој области ће стога морати да буде решена кроз преговоре. У случају Србије, спровођење свеобухватног и правно обавезујућег споразума о нормализацији односа са Косовом мораће значајно да се унапреди.

➤ **Затварање преговора:**

Када се испуне сва мерила за затварање сваког поглавља, укључујући веродостојне и одрживе резултате у погледу спровођења реформи, нарочито у области владавине права, државе чланице долазе у позицију да се сагласе са **затварањем целокупних преговора** у оквиру међувладине конференције. То би захтевало континуирани напредак, без корака уназад, у оквиру реформске агенде. У случају Србије, треба претходно постићи неопозиво спровођење свеобухватног и правно обавезујућег споразума са Косовом који би одражавао консолидацију пуне нормализације односа.

➤ **Потписивање Уговора о приступању:**

Уговор о приступању потписује се на основу мишљења Комисије, сагласности Европског парламента и одлуке Савета о пријему нових држава чланица, када земља или земље закључе преговоре.

➤ **Приступање:**

До приступања може доћи када се ратификује Уговор о приступању у свим државама чланицама ЕУ и у земљи или земљама у процесу приступања, уз поштовање одговарајућих националних уставних правила.

II ВЕРОДОСТОЈНА ПЕРСПЕКТИВА ПРОШИРЕЊА – ЗАХТЕВА ПОДРШКУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Перспектива проширења Западног Балкана је пре свега у рукама самих земаља. Са своје стране, ЕУ мора остати веродостојна, чврста и правична, истовремено надограђујући своје политике како би боље подржала процес трансформације у региону. Поред тога, мора испуњавати своје обавезе као што Западни Балкан испуњава своје – у стратешком интересу саме Европе.

У одељку који следи, као и у Акционом плану у анексу, излаже се низ водећих иницијатива које представљају значајно повећање ангажмана ЕУ у односу на земље Западног Балкана, у обостраном интересу. Ове иницијативе захтевају конкретну

подршку европских институција и држава чланица ЕУ.

Политика проширења ЕУ и процес стабилизације и придруживања и алати и инструменти које они пружају остају основа за подршку ЕУ Западном Балкану. Комисија ће настојати да обезбеди бољу координацију свих релевантних активности, и оних са другим заинтересованим странама, укључујући међународне финансијске институције, те ће наставити да промовише регионално власништво, кључно за напредак региона.

Требало би да ЕУ интензивира своје ангажовање у односу на Западни Балкан у погледу различитих политика, усредсређујући се на области од заједничког интереса, као што су правосуђе и унутрашњи послови, укључујући безбедност и борбу против организованог криминала, привреда и јединствено тржиште, енергетика, транспорт и дигитална политика, социјална политика, образовање, истраживање и иновације, као и спољни послови и одбрана.

Сарадња у овим областима биће подржана кроз веће учешће Западног Балкана у **неформалним састанцима Савета** и редовним **контактима на нивоу министара**. Комисија ће, са своје стране, укључити, према потреби, Западни Балкан у рад **техничких одбора и радних група Комисије**. Након самита Западног Балкана у Софији у мају 2018. године, требало би да лидери ЕУ наставе комуникацију са колегама из Западног Балкана, укључујући и на нивоу самита.

Потребно је проширити релевантне унутрашње политике ЕУ и програме финансирања на Западни Балкан и том региону пружити подршку како би се боље искористило постојеће учешће у тим програмима и мрежама ЕУ.

Комисија ће унапредити своју техничку помоћ Западном Балкану како би помогла земљама у региону да се ускладе са законодавством ЕУ и обезбеде његову делотворну примену у пракси. Појачаће се сарадња са **управама** у региону и олакшати примена **формата који предвиђају контакте између људи**, као што су локална партнерства успостављена између општина широм региона и оних у земљама ЕУ.

Да би се испунио заједнички интерес у погледу јачања наше безбедности, требало би проширити и продубити структуриране дијалоге о заједничкој спољној и безбедносној политици, односно заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици и по потреби повећати доприносе мисијама и операцијама које ЕУ спроводи са појединачним партнерима и додатно унапредити учешће у акцијама везаним за хибридне претње, обавештајне послове, свемир и реформу сектора одбране и безбедности. У том контексту, земље Западног Балкана такође морају убрзати усклађивање са свим ставовима спољне политике ЕУ, укључујући рестриктивне мере. Приступање ЕУ је избор и тај избор захтева прихватање начела, вредности и циљева које Унија тежи да подстиче у свом суседству и шире, укључујући потпуно усклађивање са заједничком спољном и безбедносно политиком.

1. Јачање подршке владавини права

Требало би појачати напоре како би се у региону спроводиле реформе у погледу владавине права и подржали амбициозни кораци које треба да предузму саме земље. Алате развијене током преговора са Црном Гором и Србијом у оквиру поглавља о

владавини права требало би користити и у другим земљама Западног Балкана као подстицај за рано усвајање кључних реформи. То ће укључивати анализу законодавства и праксе у овој области, што ће довести до **успостављања детаљних акционих планова** у којима се даје приоритет кључним питањима, као и пажљиво праћење спровођења и постизања конкретних резултата.

Велика је корист од повећаног доприноса држава чланица и стручњака у погледу подршке и вршења притиска у вези са спровођењем реформи. Потребно је спровести детаљнију процену о владавини права и **проширити саветодавне мисије на цео Западни Балкан** надограђујући искустава ранијих саветодавних мисија. Требало би унапредити праћење спровођења и извршења закона, и то, између осталог, систематичнијим стручним проценама на појединачној основи, које би Комисија организовала уз учешће стручњака из држава чланица. Требало би увести праћење судских поступака у области тешке корупције и организованог криминала. Требало би предузети мере како би се развили показатељи спровођења реформи. Напредак у реформи правосуђа треба мерити на основу ефикасности правосуђа коју систем може пружити својим грађанима и предузећима.

Преговарачки оквири за Црну Гору и за Србију стављају посебан нагласак на потребу да се реформи у области владавине права приступи у почетној фази преговора. **Комисија препоручује да се у већој мери искористе механизми које пружа преговарачки оквир.** Сходно томе, неопходно је захтевати суштинско побољшање у области владавине права, а нарочито конкретне резултате у реформи правосуђа и у борби против корупције и организованог криминала пре него што се технички разговори о другим поглављима у оквиру преговора о приступању могу привремено затворити.

- Комисија ће ове мере објединити у оквиру главне иницијативе која има за циљ да **ојача владавину права** на Западном Балкану.

2. Јачање ангажовања у области безбедности и миграција

Унапређена **стратешка и оперативна сарадња** између ЕУ и Западног Балкана у области **безбедности**, укључујући сарадњу путем **релевантних агенција**, кључна је за ефикасно и делотворно решавање постојећих претњи везаних за безбедност и тероризам које утичу на Унију и регион Западног Балкана. Сарадњу у области спровођења закона и размене информација на националном и регионалном нивоу међу партнерима са Западног Балкана такође би требало унапредити.

На нивоу ЕУ покренуто је већ много активности како би се помогло у изградњи капацитета на Западном Балкану и олакшала међународна полицијска и правосудна сарадња у борби против претњи које проистичу из организованог криминала и тероризма, укључујући радикализацију која води до насилног екстремизма, изазове у вези са страним борцима терористима, и трговину ватреним оружјем и експлозивима. Овај ангажман би требало додатно ојачати, на основу успешних иницијатива у области безбедности и борбе против тероризма, и подржати текућим дијалогом о безбедносној политици између Уније и Западног Балкана. Партнери са Западног Балкана би требало – по принципу *ad hoc* – више да учествују у релевантним дискусијама о безбедносној политици које се одвијају у ЕУ.

Агенције ЕУ⁴, уз подршку Интерпола, биће позване да играју истакнуту улогу у унапређењу стратешке и оперативне полицијске и правосудне сарадње, укључујући постављање службеника за везу Европола у региону и даље промовисање заједничких истражних тимова. Споразуми о сарадњи са Евројустом би требало да буду закључени чим неопходни стандарди за заштиту података буду успостављени.

Веће ангажовање у **борби против тероризма и радикализације** требало би да обухвата јачање стратешких, законодавних и институционалних капацитета у партнерским земљама, надовезујући се на дијалоге о борби против тероризма и заједничке акционе планове, као и даље ангажовање стручњака у области борбе против тероризма на Западном Балкану. Треба унапредити сарадњу између и у оквиру унутрашњих и спољних безбедносних мрежа уз помоћ агенција ЕУ и Интерпола, укључујући размену информација о страним терористичким борцима и пружање подршке Западном Балкану кроз Мрежу ЕУ за ширење свести о радикализацији. Потребно је обезбедити повезаност и синергију активности путем Иницијативе Западног Балкана за борбу против тероризма.

Неопходно је да се оперативна сарадња у борби против различитих врста **организованог криминала** у контексту Циклуса политике што више прошири како би обухватила и Западни Балкан. Посебна пажња биће посвећена пружању што веће подршке у изградњи капацитета у области **сајбер безбедности и борбе против сајбер криминала**. Побољшаће се сарадња са релевантним агенцијама ЕУ, као што су Европол и Европска агенција за мрежну и информациону безбедност.

Истовремено, неопходно је додатно унапредити стратешку и оперативну сарадњу са Западним Балканом у области **миграција и управљања границама**. То подразумева обезбеђивање приступа међународној заштити, дељење релевантних информација (као што су анализе ризика), побољшање контроле границе, обезбеђивање делотворне примене политика о реадмисији и повратку, као и борбу против ирегуларне миграције и кријумчарења миграната. Јачање међународне и регионалне сарадње (укључујући сарадњу са агенцијама ЕУ⁵ и одговарајућим службеницима за везу у региону), као и даља консолидација капацитета управљања границама и миграцијама такође су неопходни.

Комисија стога предлаже наставак процеса закључивања статусних споразума европске граничне и обалске страже са партнерима са Западног Балкана, који би обезбедили јасан правни оквир и мере заштите за ближу оперативну сарадњу. Ово би требало да обухвати могућност распоређивања и спровођења заједничких оперативних активности надлежних националних органа држава чланица ЕУ и земаља Западног Балкана заједно са Агенцијом за европску граничну и обалску стражу. Подједнако је значајно продубљивање регионалне сарадње и јачање размене информација између Уније и Западног Балкана у овој области.

Да би се испратиле разне активности које агенције ЕУ треба да покрену у вези са Западним Балканом, Комисија настоји да формира **Оперативну групу ЕУ за међуагенцијску сарадњу** и да координише њен рад, у складу са њиховим

⁴ Европска полицијска канцеларија (Европол), Европска агенција за граничну полицију и обалску стражу (EBCGA), Европска јединица за правосудну сарадњу (Евројуст), Агенција Европске уније за обуку органа за спровођење закона (CEPOL)

⁵ Рад наведених агенција је релевантан, као и рад Европске канцеларије за подршку азилу.

одговарајућим мандатима.

- Комисија ће ове мере објединити у оквиру главне иницијативе за **јачање ангажовања у погледу безбедности и миграција** на Западном Балкану.

3. Подршка друштвено-економском развоју

Инвестирање у Западни Балкан јесте инвестирање у Европу. Инвестиције ће се повећати само ако се ојача економско управљање и ако се спроведу структурне реформе ради повећања конкурентности. Мере наведене у наставку користе се за остварење овог циља и подстицање раста и отварања нових радних места, нарочито за младе у региону. **Инвестициони оквир за Западни Балкан**, који се финансира Инструментом за претприступну помоћ, све више ће постајати основа подстицања инвестиција у региону. У ту сврху, прошириће се како би се додатно привукле и координисале инвестиције билатералних донатора и међународних финансијских институција. Предвиђа се повећање финансирања у областима транспорта, енергетике, друштвеног сектора, животне средине и развоја приватног сектора, укључујући и дигиталну економију. Како би се друштвено-економски развој у региону повезао са приоритетима инвестирања Уније, Комисија настоји да **значајно подстакне пружање гаранција у оквиру** Инвестиционог оквира за Западни Балкан да би се привукле приватне инвестиције у регион, уз потпуну комплементарност са постојећим иницијативама. У погледу следећег Вишегодишњег финансијског оквира, Западни Балкан би требало да такође буде адекватно покривен евентуалним будућим аранжманима за екстерно давање зајмова.

Регионални економски простор је суштински корак ка унапређивању економске интеграције између ЕУ и Западног Балкана и подстицању атрактивности регионалног тржишта. Комисија ће наставити да подржава развој међурегионалне економске интеграције, између осталог и у виду стручног знања, како би помогла спровођењу акционог плана за Регионални економског простора, нарочито у областима обухваћеним правним тековинама ЕУ.

Иако је трговинска размена између ЕУ и Западног Балкана у 2016. години износила више од 43 милијарде евра, постоји значајан потенцијал за даљи раст. Како би се овај потенцијал остварио, Комисија **ће додатно олакшати трговинску размену између ЕУ и Западног Балкана**. Ово ће обухватити развој програмâ узајамног признавања на основу Централноевропске зоне слободне трговине и Регионалног економског простора (нпр. овлашћени привредни субјекти). Чланство у **Светској трговинској организацији** је предуслов за приступање ЕУ и може убрзати привредни раст и подстаћи значајне инвестиције у региону. Комисија ће наставити да помаже Босни и Херцеговини и Србији у њиховом процесу приступања Светској трговинској организацији.

Развојем **јаког приватног сектора под руководством предузетника, како из региона, тако и из ЕУ**, боље ће се искористити динамичност младих у региону и подстаћи ће се узајамно корисна економска интеграција. Везе између пословне заједнице у дијаспори на територији ЕУ и предузетника у ЕУ и на Западном Балкану и даље ће се подстицати, укључујући и уз помоћ програма ЕУ за конкурентност предузећа и малих и средњих предузећа. Потребне су мере како би се повећао приступ финансирању и искористио потенцијал раста малих и средњих предузећа. Како би се

подстакли предузетништво и иновације, Комисија ће увести план за подршку трансферу технологије и **новооснованим предузећима** у региону, и подржати напоре усмерене ка успостављању интелигентне специјализације и кружне економије. Оквирни програми ЕУ већ су доступни Западном Балкану. Како би се обезбедило делотворније учешће, требало би предвидети даљу интеграцију у постојеће мреже знања у ЕУ, укључујући изградњу капацитета за истраживање и иновације. Сарадња се може даље развијати у оквиру других иницијатива, укључујући макрорегионалне стратегије ЕУ.

Комисија ће радити на подршци професионализму и независности службеника за **јавне набавке** и на јачању механизма надзора како би се омогућило праћење целог циклуса јавних набавки. Да би ови напори били ефикасни, потребна је чврста политичка посвећеност решавању проблема корупције.

Годишњи **програм економских реформи** као пракса коју спроводи Комисија заједно са свим земљама Западног Балкана кључно је средство за подршку модернизације њихових економија и за постизање ближе економске координације са ЕУ. Комисија ће унапредити ову праксу, додатно ће је ускладити са постојећим европским семестром за државе чланице ЕУ и пружиће напреднију техничку подршку.

Европски стуб социјалних права одражава начела и права која су од суштинског значаја за фер и функционална тржишта рада и системе социјалне заштите. Кроз **нову ојачану социјалну димензију** за Западни Балкан, Комисија ће радити на томе да подржи запошљавање и социјалну политику у региону, подстичући одговарајуће ангажовање свих нивоа власти, социјалних партнера и цивилног друштва. Ово ће обухватити већу усредсређеност на **реформе у области запошљавања и социјалне политике** кроз појачани надзор релевантних политика, укључујући и у контексту програмâ економских реформи. Комисија предлаже годишњи састанак министара ЕУ и Западног Балкана о питањима из области социјалне политике и запошљавања ради размене мишљења. Требало би предвидети већу финансијску помоћ у социјалном сектору, пре свега у виду инвестирања у образовање и здравље како би се допринело социјалном укључивању.

Требало би пружити већу подршку образовању, нарочито **стручном образовању, обукама и вештинама**, као и у обучавању наставника и предшколском образовању. **Финансирање у оквиру програма Ерасмус+ удвостручиће се** како би се помогло још већем броју младих грађана Западног Балкана да уче и стекну искуство у ЕУ, чиме се унапређује економски развој и промовишу заједничке вредности. Пилот пројекат који се бави мобилношћу **ученика и предавача у стручном образовању и обуци** успоставиће се у блиској сарадњи са заинтересованим странама, укључујући Европску фондацију за обуку.

- Комисија ће ове мере објединити у оквиру главне иницијативе за **подршку друштвено-економском развоју** на западном Балкану.

4. Повећање повезаности

Унапређење повезаности унутар Западног Балкана представља стратешки интерес обе стране. Унапређење саобраћајних и енергетских веза омогућиће већу конкурентност, привредни раст и безбедност снабдевања, а истовремено представља и важан

предуслов за економску интеграцију унутар Западног Балкана. Уговор о Енергетској заједници и Уговор о Транспортној заједници, као и Заједничко европско ваздухопловно подручје, обезбеђују напредне правне оквире који могу – у комбинацији са снажном политичком сарадњом у региону – у великој мери олакшати повезаност унутар региона.

Западни Балкан је географски окружен државама чланицама ЕУ, а политички приоритети су **повезивање инфраструктуре и између ЕУ и Западног Балкана** и убрзање развоја међусобно повезаних трансевропских мрежа у областима транспорта, енергетике и дигиталних услуга. Инвестирање у инфраструктурне мреже доноси опипљиве користи које грађани и пословни свет и у ЕУ и на Западном Балкану јасно препознају. Поред повећаног финансирања ових мрежа и стварања нових система осигурања за приватне инвестиције, Комисија ће радити на томе да обезбеди ефективнију примену постојећих одредби **Инструмента за повезивање Европе** за земље Западног Балкана. Комисија ће истражити могућности за поједностављење њиховог учешћа у наредном Вишегодишњем финансијском оквиру.

Енергетска унија са Западним Балканом: Да би се ојачала **Енергетска унија ЕУ**, требало би проширити **све њене димензије** на Западни Балкан: подржавање енергетске безбедности, интеграције тржишта и енергетске транзиције, укључујући енергетску ефикасност и обновљиве енергије. У овом контексту, требало би да свака земља спроведе све неопходне реформе и поједностави своје политике у потпуности у складу са пет стубова Енергетске уније. Потребно је подржати изградњу капацитета **регулаторних тела за енергетику и оператора преносног система** на Западном Балкану како би у потпуности могли учествовати у мрежама на нивоу ЕУ. Требало би наставити рад на завршетку **Регионалног тржишта електричне енергије** на Западном Балкану и обезбедити његову интеграцију са Унутрашњим тржиштем електричне енергије ЕУ.

У правцу стварне транспортне уније са Западним Балканом: Спровођење Уговора о Транспортној заједници, који је ступио на снагу 2017. године, представљаће кључни корак ка напредној интеграцији региона на транспортним тржиштем ЕУ. Споразуми о приоритетним транспортним коридорима између ЕУ и Западног Балкана као дела трансевропске транспортне мреже већ постоје. Потребно их је сада остварити како би се обезбедио њихов допринос повећању конкурентности континента у целини. Поред инвестиција, приоритет је усклађивање са оперативним стандардима ЕУ. То ће захтевати – поред осталих кључних реформи – побољшане мере за **отклањање административних загушења и баријера на границама** у циљу промовисања интегрисаног функционисања друмског и железничког саобраћаја. Потребна је **нова стратегија за железницу** како би се Западни Балкан увео у главну мрежу ЕУ и на њено тржиште и како би се промовисало отварање регионалног железничког тржишта. Поред тога, биће потребни циљани напори како би се смањио несразмерно велик број смртних случајева на путевима помоћу **нове стратегије безбедности саобраћаја на путевима**.

- Комисија ће ове мере објединити у главну иницијативу за **подршку повезаности на Западном Балкану**.

5. Покретање дигиталне агенде за Западни Балкан

Развој **Јединственог ЕУ дигиталног тржишта** доприноси развоју пословања, стварању раста, повећању продуктивности, промовисању иновација, трансформацији јавних услуга и побољшању квалитета живота грађана. Суштински је важно да земље Западног Балкана буду укључене у настојања ЕУ да се пригрле технолошке промене како би ове земље могле да имају корист од дигиталних алата, чиме би се обезбедила просперитетна и одржива будућност њихових грађана.

Комисија ће, заједно са партнерима на Западном Балкану, покренути **Дигиталну агенду за Западни Балкан**, укључујући и детаљан план како би се омогућило смањење трошкова **роминга**. Подршка ће бити обезбеђена за **постављање широкопојасног интернета** унутар Западног Балкана. Треба да се развија **дигитално друштво**, тако да ће бити обезбеђена подршка нарочито за услуге е-управе, е-набавке и е-здравства, као за развој **дигиталних вештина**. Комисија ће подржати изградњу капацитета када је реч о **поверењу и безбедности** и **дигитализацији индустрије на Западном Балкану**, како би се обезбедило да сви сектори остваре погодности од дигиталних иновација. Ови напори ће бити допуњени појачаном подршком за усвајање, спровођење и примену **правних тековина** у области јединственог дигиталног тржишта.

- Комисија ће ове мере објединити у оквиру главне иницијативе за **дигиталну агенду за Западни Балкан**.

6. Подршка помирењу и добросуседским односима

За подстицање добросуседских односа и помирења је потребно снажно залагање на Западном Балкану и у томе би пре свега требало да предњаче земље из региона. Треба наставити са јачањем добросуседских односа кроз иницијативе регионалне сарадње. Комисија је спремна да настави да подржава ову сарадњу, како у оквиру агенде повезивања, тако и кроз формат „ЗББ“ и иницијативе које окупљају шефове држава и влада из региона или кроз остале иницијативе којима се јача учешће ових држава у регионалној сарадњи.

Комисија ће додатно проширити подршку иницијативама за помирење, укључујући оне које се баве транзиционом правдом и покушавају да превазиђу наслеђе недавног сукоба. Наставиће се са пружањем подршке раду Механизма за међународне кривичне судове и Специјалистичких комора на Косову. Комисија ће такође истражити како је најбоље унапредити рад Међународног комитета Црвеног крста и Међународне комисије за нестала лица ради подстицања регионалне сарадње у циљу решавања питања несталих лица и испитаће шта се још може учинити како би се смањила опасност од нагазних мина.

Пружање подршке образовању и потенцијалу младих на Балкану је од кључног значаја за даљи развој региона и предуслов за миран суживот и помирење. Поред образовања, сарадња ће се повећати у области **културе, омладине и спорта**. Област деловања **Регионалне канцеларије за сарадњу младих** ће бити проширена. Поред повећања финансирања у оквиру програма Еразмус+, Комисија ће наставити да негује културне везе са регионом. То укључује рад на заштити културног наслеђа Западног Балкана и промовисање његових културних и креативних делатности.

- Комисија ће ове мере објединити у оквиру главне иницијативе за **подршку помирењу и добросуседским односима** на Западном Балкану.

III ПРИПРЕМАЊЕ ЕУ ЗА ДОЧЕК НОВИХ ЧЛАНИЦА

1. Институционална питања

Сама ЕУ треба да се постара да је институционално спремна да дочека нове државе чланице када оне испуне постављене услове. **Унија мора да буде снажнија и чвршћа, пре него што постане већа.**

Коришћење гласања квалификованом већином у Савету је кључно средство које омогућава доношење неопходних одлука у Европској унији од 27 чланица. Да би се обезбедило делотворно доношење одлука, биће неопходно задржати барем области у којима се у Савету гласа квалификованом већином. Комисија ће усвојити Саопштења о могућностима за даље унапређење коришћења гласања квалификованом већином у трећем кварталу 2018. године.

Бити члан Европске уније подразумева прихватање и промовисање њених вредности. При разматрању будућности Европске уније, потребно је успоставити ефикаснији механизам којим би се омогућило предузимање ефикасних мера за решавање системских претњи или системских кршења ових вредности од стране било које државе чланице ЕУ. Комисија ће представити иницијативу за јачање примене владавине права у Европској унији у октобру 2018. године. Уговори о приступању би могли да обезбеде правну основу да се такав механизам успостави у оквиру ових уговора.

Приступање земаља Западног Балкана ће **утицати на постојеће институционално уређење у ЕУ.** Предлози за решавање ових институционалних питања ће бити неопходни пре затварања преговора. Приликом разматрања институционалног уређења за наредно проширење, треба узети у обзир будуће чланство осталих земаља Западног Балкана. Нарочито, коришћење гласања квалификованом већином у Савету представља кључно средство које омогућава доношење неопходних одлука у Европској унији од 27 чланица.

Такође се морају успоставити посебне одредбе и **неопозиве обавезе** како би се осигурало да нове државе чланице не могу да блокирају приступање осталих кандидата са Западног Балкана. Такође су потребни и посебни аранжмани у погледу националних језика будућних држава чланица.

Пре затварања свеукупних преговора о приступању, Комисија ће обезбедити **процене о томе како** ће приступање једне нове државе чланице утицати на политике у кључним областима, као што су пољопривреда, кохезиона политика и буџет. То ће омогућити државама чланицама да дефинишу заједничке ставове ЕУ за релевантна поглавља, уз пуно разумевање могућих ефеката, и да предузму све мере за њихово ублажавање.

2. Обезбеђивање финансијских средстава за успешно приступање

Инструмент за претприступну помоћ подржава Западни Балкан у његовој припреми за приступање и олакшава регионалну и прекограничну сарадњу. У периоду између 2007. и 2017. године, ЕУ је инвестирала више од 8,9 милијарди евра у регион кроз Инструмент за претприступну помоћ. За 2018. годину планирано је 1,07 милијарди евра. Финансирање путем Инструмента за претприступну помоћ ће бити још више прилагођено потребама земаља. Спровођење ове стратегије захтева повећање финансијских средстава. Стога Комисија планира постепено **повећање подршке Инструменту за претприступну помоћ за Западни Балкан до 2020. године**, у мери у којој то дозвољавају прерасподеле унутар постојећег финансијског пакета **Инструмента за претприступну помоћ**.

С обзиром на лекције научене из претходних проширења, треба да се предвиди **постепена и целовита транзиција** од претприступног статуса до статуса државе чланице како би се омогућио **развој** неопходних **апсорпционих капацитета**. То би требало да подразумева постепено повећање новог Вишегодишњег финансијског оквира за финансирање Инструмента претприступне помоћи пре приступања, праћено постепеним повећањем средстава након приступања. То у пракси значи да док нова држава чланица не може очекивати да добије пун износ одређених средстава из средстава ЕУ одмах по приступању, њен приступ претприступним фондовима ће сходно томе бити знатно повећан пре њеног придруживања.

Ојачаће се условљеност везана за нашу билатералну помоћ. Повећање финансирања у постојећем и наредним Вишегодишњим финансијским оквирима треба да буде повезано са напретком у спровођењу основних реформи и добросуседским односима.

Имајући у виду релативно низак бруто домаћи производ у региону и број становника, очекује се да ће утицај приступања Западног Балкана на буџет ЕУ бити веома ограничен. Ипак, проширење Европске уније кошта и подразумева додатне трошкове за све државе чланице. Вишегодишњи финансијски оквир одражава политичке приоритете ЕУ. Потребне у оквиру припрема за приступање морају бити узете у обзир у наредном **Вишегодишњем финансијском оквиру**, који ће садржати посебне одредбе о проширењу. Ако неки кандидати буду спремни да се придруже током периода наредног Вишегодишњег финансијског оквира, онда ће бити потребно начинити **неопходна прилагођавања**.

3. Комуникација

Да би процес приступања био успешан, потребна је јасна комуникација о његовим **могућностима и изазовима** и у региону и у ЕУ. На Западном Балкану, за пружање правих информација грађанима и пословном свету примарно су одговорне владе држава, као и за формирање националног консензуса око свог стратешког циља.

Што се тиче ЕУ, државе чланице имају обавезу да информишу своје грађане и да им предоче чињенице о могућностима и изазовима процеса. Комисија ће подржати ове напоре побољшањем своје **стратешке комуникације** у земљама и у Унији и обезбеђивањем видљивости политике проширења.

IV ЗАКЉУЧЦИ

ЕУ већ дуго подржава европску перспективу Западног Балкана. Будућност региона као саставног дела ЕУ је у **политичком, безбедносном и економском интересу саме Уније**. Политика проширења ЕУ саставни је део веће стратегије јачања Уније до 2025. године. Уз јаку политичку вољу, спровођење стварних и трајних реформи и коначна решења спорова са суседима, Србија и Црна Гора **могле би бити потенцијално спремне за чланство до овог датума**. Приступање јесте и **остаће процес заснован на заслугама** који у потпуности зависи од објективног напретка који је остварила свака земља.

Како би **испуниле чврсто успостављене критеријуме за чланство**, као и у њиховом сопственом интересу, земље Западног Балкана морају спровести **свеобухватне реформе** у кључним областима. **Владавина права, основна права и управљање** морају се знатно ојачати. Реформа правосуђа, борба против корупције и организованог криминала и реформа јавне управе треба да дају стварне резултате, а функционисање демократских институција треба значајно унапредити. Економске реформе морају се одлучно спроводити, а мора се приступити решавању питања структурне слабости, ниске конкурентности и високе стопе незапослености .

Све земље се морају недвосмислено обавезати, како речима, тако и делима, да ће превазићи наслеђе прошлости кроз помирење и решавање отворених питања знатно пре њиховог приступања ЕУ, нарочито у погледу граничних спорова. Свеобухватни и правно обавезујући споразум о нормализацији је хитан и пресудан за напредовање Србије и Косове на европском путу.

ЕУ ће знатно повећати своју подршку процесу трансформације на Западном Балкану. Комисија предвиђа **Акциони план за подршку трансформацији Западног Балкана**, као прилог уз ову стратегију. Он обухвата **шест главних иницијатива** које су усмерене на специфичне области од интереса и за ЕУ и за саме земље Западног Балкана, укључујући трансформацију кроз низ нових мера у областима од јаког заједничког интереса:

Иницијатива за јачање владавине права: Постојећи преговарачки инструменти, као што су детаљни **акциони планови**, биће проширени на све земље Западног Балкана. Оцењивање спровођења реформи биће појачано, укључујући оцењивање кроз **нове саветодавне мисије у свим земљама**. Више ће се користити **механизми које пружају преговарачки оквири** са Србијом и Црном Гором.

Иницијатива за јачање ангажовања по питању безбедности и миграција: Ојачана сарадња у борби против организованог криминала, борби против тероризма и насилног екстремизма, као и у безбедности граница и управљању миграцијама. **Службеници за везу Европола** биће распоређени у региону; наставиће се промовисање **заједничких истражних тимова**, и биће закључени **статусни споразуми са Агенцијом за европску граничну и обалску стражу**.

Иницијатива за јачање подршке социо-економском развоју: обухватаће проширење **Инвестиционог оквира за Западни Балкан**, значајан подстрек у **пружању гаранција за привлачење приватних инвестиција**, подршку новооснованим предузећима и МСП, као и веће трговинске олакшице. **Нова ојачана**

социјална димензија биће више усредсређена ка запошљавању и социјалним политикама, уз повећану финансијску помоћ за подршку социјалном сектору, нарочито у областима образовања и здравства. Финансирање у оквиру програма **Еразмус+** биће удвостручено.

Иницијатива за побољшање транспортне и енергетске повезаности унутар региона и са ЕУ, укључујући подршку новим инвестицијама. У земљама Западног Балкана ефикасније ће се користити **Инструмент за повезивање Европе**. У циљу јачања **Енергетске уније ЕУ**, све њене аспекте требало би проширити на Западни Балкан.

Иницијатива за дигиталну агенду за Западни Балкан: садржаће план за омогућавање **смањења трошкова роминга**, подршку за **постављање широкопојасног интернета** у региону, као и развој **е-управе**, е-набавке, е-здравства и дигиталних вештина.

Иницијатива за подршку помирењу и добросуседским односима: обухватаће подршку у области транзиционе правде, решавање питања несталих лица и појачану сарадњу у области образовања, културе, омладине и спорта, као и проширење области деловања Регионалне канцеларије за сарадњу младих.

У марту 2018. године, службе Комисије ће сазвати почетни координациони састанак са државама чланицама уз блиску координацију са Европском службом за спољно деловање ради разматрања Акционог плана и механизма оперативне сарадње у циљу његовог спровођења.

ЕУ треба да буде спремна да дочека нове чланице, и из институционалне и из финансијске перспективе, када испуне неопходне услове. Комисија ће благовремено пре приступања припремити процене утицаја на политике у кључним областима. Да би се осигурала **адекватна финансијска средства за подршку ове стратегије** и неометани прелазак у чланство, Комисија **предлаже постепено повећање финансирања** у оквиру **Инструмента за претприступну помоћ** и обезбеђење адекватних средстава у наредном **Вишегодишњем финансијском оквиру** како би се извршиле припреме за евентуална приступања. Да би се обезбедило ефикасно доношење одлука, биће неопходно задржати барем области о којима се у Савету одлучује квалификованом већином и размотрити да се оне прошире. Потребно је успоставити ефикаснији систем за решавање системских претњи или кршења владавине права у свакој држави чланици ЕУ. Комуникационе активности ће бити побољшане.

Европска перспектива за Западни Балкан јасна је и недвосмислена, а услови и критеријуми за чланство у ЕУ добро су успостављени. Кроз ову стратегију, ЕУ ће моћи да пружи **безусловну подршку за остварење овог циља**. Пред земљама које желе да задовоље ове критеријуме предстоји још пуно посла. Владе треба да осигурају инклузивније реформске процесе који окупљају све заинтересоване стране и друштво у целини. Најважније, не сме постојати никаква сумња у стратешку оријентацију и посвећеност лидера у региону. Они су ти који на крају морају преузети одговорност за остваривање ове историјске прилике.